

Asia: VN/26268/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot pykälästä (luonnos laiksi vesihuoltolain muuttamisesta) ja säännöskohtaisista perusteluista (luku 7)

3 § Määritelmät

Ehdotetusta laista kumotaan taajaman määritelmä (3 § kohta 8). Perusteluissa esitetty nojautuminen YKR-taajamiin väljentää taajaman määritelmää ja laajentaa vesihuollon järjestämisvelvollisuutta. Tämä ei saa tarkoittaa sitä, että käytännössä YKR-taajamiin muodostuu vesihuollon järjestämisvelvollisuus. Kiinteistöjen välinen etäisyys YKR-taajamissa on usein niin suuri, että vesihuoltolaitoksen ei ole mahdollista järjestää alueille kohtuuhintaista vesihuoltoa. Sipoossa on lukuisia YKR-taajamia toiminta-alueen ulkopuolella ja niiden kaikkien järjestäminen toiminta-alueen piiriin aiheuttaa suuria investointitarpeita eikä ole kaikissa tapauksissa edes asukkaiden edun mukaista.

YKR-taajamarajaus perustuu naapuriruutumenetelmällä luotuun 250 x 250 metrin ruudukkoon. Tästä syystä YKR-taajama sisältää myös täysin asumattomia ruutuja ja toisaalta jotkin tiiviisti asutut/rakennetut paikat voivat jäädä ruudukon ulkopuolelle. Tällöin YKR-taajama ei edusta toteutunutta yhdyskuntakehitystä, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai jätevesiviemäriin on tarpeen.

YKR-taajama jaetaan tiheään ja harvaan taajama-alueeseen. Tiheän taajama-alueen aluetehokkuus naapuriruutumenetelmällä laskettuna on yli 0,02, mikä

vastaa aluetehokkuudeltaan yleisesti jo rakennettua asemakaavoitettua taajama-aluetta. Näin olleen vain tiheä YKR-taajama vastaa sellaista toteutunutta yhdyskuntakehitystä, jonka vuoksi ne tulisi lähtökohtaisesti sisällyttää osaksi jonkin vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta.

Lakiehdotusta tulisikin muuttaa niin, että lähtökohtaisesti vain tiheät taajamat huomioidaan toiminta-alueita määritettäessä. Mikäli toiminta-alueita ohjataan laajennettavaksi harvoille taajama-alueille, joilla on jo olemassa olevat kiinteistökohtaiset vesihuoltojärjestelmät ja väestömäärät todennäköisesti vähenevät, vaarantuu vesihuoltolaitoksen kyky huolehtia vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.

Vesihuollon laajentaminen kaikkiin YKR-taajamiin ei ole mahdollista ottaen huomioon ehdotetun lain 8 a § kohdat 2 ja 3, joiden mukaan vesihuoltolaitoksen tulee kyetä huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti sekä vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävien maksujen tulee muodostua kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi.

§ 4 a Viranomaisen valvontatehtävät

Sipoon Vesi katsoo, että ELY-keskusten valvontaroolia on lisätty lakiehdotuksessa huomattavasti. ELY-keskus mm. valvoisi vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintaa. Usea vesihuoltolaitos on nykyisellään osakeyhtiömuotoinen. Nämä laitokset toimivat osakeyhtiölain mukaisesti ja niiden omistus on täysin kunnilla. Kunnat vastaavat näiden yhtiöiden omaisuudenhallinnasta omistajaohjauksen kautta.

Nykyisessä vesihuoltolaissa eri viranomaisille määritellyt valvontatehtävät (viranomaiset valvovat toimialansa mukaisesti) on parempi kuin esitetty valvontamalli. Esitetty malli korostaa liikaa ELY-keskuksen roolia.

§ 4 c Kunnan määräysvallan varmistaminen vesihuollossa

”Kunnan on säilytettävä alueellaan oleva kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos ja tukkuvesihuoltolaitos määräysvallassaan.”

Kirjaus antaa mahdollisuuden myydä yksityiseen omistukseen 49 % vesihuoltolaitoksesta. Kirjausta tulisi muuttaa siten, että vesihuoltolaitos säilyy 100 %:sesti kunnallisessa omistuksessa, kuten kansalaisaloitteen tarkoituskin on ollut.

6 § Vesihuollon järjestäminen

Sipoon Vesi katsoo, että uusi 3 momentti on tarpeeton. Lain perusteluissa on esimerkkinä muista toimenpiteistä verkoston laajentaminen ilman toiminta-aluetta, mikä olisi taloudellisesti raskas toimenpide, koska tällöin verkoston piiriin tulevilla ei ole velvollisuutta liittyä verkostoon. Mitä muuta muut toimenpiteet voisivat olla?

Pykälässä tai sen perusteluissa ei kuitenkaan edelleenkään selvennetä, mitä ”suurehkolla asukasjoukolla” tarkoitetaan. Tällä tulisi tarkoittaa vähintään 50 henkilön asukasjoukkoa ja jonka muodostama asutusalue vastaa asukastiheydeltään kunnan keskimääräistä asemakaava-aluetta. Lisäksi suurehkolle asukasjoukolle keskitetyn vesihuollon rakentamisen tulisi olla vesihuoltolaitokselle taloudellisesti kannattavaa.

7 § Vesihuoltolaitosten toiminta-alueisiin sisällytettävät alueet

Uudistuvan vesihuoltolain ei tule ohjata toiminta-alueiden laajentumista näin laaja-alaisen määrittelyn kautta. Tämä voi tuoda vääränlaisia paineita sellaisille alueille, joilla ei välttämättä ole riittävää yhdyskuntakehitystä vesihuoltoverkostojen taloudelliselle rakentamiselle. Esitys luo uhan vesihuoltolaitoksen taloudelle ja toiminnalle.

8 § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen

Kunnan tulee hyväksyä alueellaan toimiville vesihuoltolaitoksille toiminta-alue tai tehdä päätös, että laitokselle ei ole tarpeen hyväksyä toiminta-aluetta. Sipoon Vesi yhtyy Kuntaliiton eriävään mielipiteeseen ja lausumaan, jonka mukaan Kuntaliitto ”pitää asiallisesti tarpeettomana ja turhaa hallinnollista taakkaa aiheuttavana valituskelpoisen hallinnollisen päätöksen edellyttämistä tilanteessa, jossa vesihuoltolaitos, sen asiakkaat tai kunta eivät ole pitäneet tarkoituksenmukaisena toiminta-alueen hyväksymistä.”

Sipoon Vesi esittää, että kirjaus: ” tai tehdä päätös, että laitokselle ei ole tarpeen hyväksyä toiminta-aluetta” poistetaan lakiehdotuksesta.

9 b § Vesihuollon turvaaminen

Ehdotuksen mukaan vesihuoltolakiin lisätään uusi 9 b §, missä velvoitetaan kuntaa ryhtymään toimenpiteisiin, mikäli vesihuoltolaitos ei kykene täyttämään velvollisuuksiaan.

Kuntaliitto toteaa, että uusi pykälä 9b on tarpeeton ja voi lisätä kunnan vastuuta vesihuollon ongelmatilanteissa. Kuntaliiton lausunto tulee ottaa huomioon ja sisällyttää tarvittava kirjaus pykälään 6. Samalla 9b voidaan jättää säätämättä. Sipoon Vesi yhtyy Kuntaliiton eriävään mielipiteeseen.

15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuutta on merkittävästi laajennettu nykyisestä toteamalla, että vesihuoltolaitoksen on oltava selvillä toimintansa ja sen vaikutusten kannalta keskeisistä tekijöistä, sekä niihin kohdistuvista riskeistä. Näin määritetty velvollisuus on liian laaja-alainen, eikä tue tai rajaa mitenkään riskienhallintaan ja häiriötilanteisiin varautumiseen kohdennettavien resurssien käyttöä.

Sipoon Vesi tukee osaltaan valtakunnallisena toimialajärjestönä toimivan Vesilaitosyhdistyksen (VVY) näkemystä, että kyseisten pykälien sanamuotoja pitäisikin yhdenmukaistaa toiselle kriittiselle palvelulle eli sähkön toimitukselle sähkömarkkinalain 19 §:n kohdissa 2) ja 3) sekä 28 §:ssä esitettyjen vaatimusten kanssa. Näin varmistettaisiin, että asetetut vaatimukset ovat realistisesti toteutettavissa ja kohtuullisia ja varautumisen kustannukset pysyvät tarkoituksenmukaisella tasolla, eivätkä aseta liiallista kustannustaakkaa vesihuoltolaitoksille ja lopulta vedenkäyttäjille.

Sipoon Vesi esittää, että vastuiden laajentamista ei tehdä samassa laajuudessa, kuin muutettu 15 § esittää sekä tarkastellaan asiaa myös verrattuna esimerkiksi sähkömarkkinalakiin.

15 a § Vesihuoltolaitoksen varautuminen häiriötilanteisiin

Ehdotuksen mukaan 15 a §:ään lisätään vesihuoltolaitokselle velvoite varautumissuunnittelun sisällöstä, vastuuyhteensovittaa varautumissuunnittelua muiden viranomaisten kanssa sekä tarkistaa suunnitelmat vähintään 6 vuoden välein. Velvoitteet vesihuoltolaitoksen varautumisesta häiriötilanteisiin ja varautumissuunnittelusta on esitetty lakimuutoksessa maailmaa syleilevällä laajuudella.

Velvoitteen asettelussa on huomioitava realistiset ja rajalliset mahdollisuudet tunnistaa ja hallita kaikkia riskejä sekä toteuttaa vesihuoltopalvelut kaikissa tilanteissa. Tältä osin pykälä 15 a § tulee muotoilla suppeammaksi sekä kuten edellisessä kohdassa on mainittu, samankaltaiseksi sähkömarkkinalain mukaiseksi.

19 § Maksut

Muutosehdotuksen 19 § mukaan lisätään mahdollisuuksia joustavampaan maksupolitiikkaan vesihuoltolaitoksen eri alueilla. Lakimuutoksessa esitetyt uudistukset turvaavat ja joustavoittavat vesihuoltolaitoksen mahdollisuuksia tarpeenmukaiseen maksutason määrittelyyn ja kustannusten oikeaan, aiheuttamisperiaatteen mukaiseen kohdentamiseen. Vesihuoltolaitoksen kannalta tämä on hyvin tervetullut ja positiivinen uudistus. Pykäläehdotus on kannatettava.

Huomiot muista hallituksen esityksen kohdista

-

Muut huomiot

-

Huttunen Matti
Sipoon kunta - Sipoon Vesi